

COLINDATUL DIN AJUNUL CRĂCIUNULUI ÎN VALEA VÂLSANULUI-ARGES

MIHAIL M. ROBEA*

În Valea Vâlsanului, colindatul practicat în noaptea de 23-24 decembrie e cunoscut sub denumirile de *Colindețe*, *Moș Ajun*. Obiceiul, care deschide primul seria obiceiurilor și tradițiilor de schimbare a anului, este așteptat cu interes sporit de toate comunitățile sociale. Într-un fel sau altul, el antrenează întreaga populație - copiii (4-8 ani) și tinerii (9-24 ani), în unele sate ca, colindători și gospodarii, ca spectatori.

În perioada pregătitoare, tinerii și copiii, viitori colindători, au grija stabilirii casei de întâlnire, lucrării bătelor „înflorate“, confecționării traistelor și a rememorării cântecelor. Gospodarii, la rândul lor, au grija supravegherii pregătirii colindătorilor și a procurării colindețelor. La desfășurarea obiceiului, tinerii colindă noaptea, iar copiii dimineța. În seara zilei de 23 dec. primii, tinerii, se strâng în casa dinainte stabilită, discută, repetă colindele, fac jocuri și uneori se ospătează. Până la ultimul război mondial, această adunare, cu un pronunțat caracter distractiv, se organiza la cârciumă, la un han. La „miezul nopții“, unde se colindă noaptea, colindătorii se alcătuiesc în „cârduri“ și pleacă în sat sau în „sectoare“, dacă satul e mai întins, în așa fel încât să-l colinde până dimineța. Numai în câteva sate mici (Prosia, Valea Faurului) se colindă seara (orele 20-24).

În Valea Vâlsanului, datorită configurației geologice a terenului și a evoluției istorice a satelor, colindatul așezărilor se desfășoară în cadrul a trei tipuri: **1. colindarea într-un singur „cârd“** (Brădet, Galeș, Blovânești, Bohari, Valea Mărului); **2. colindarea în „cârduri“**, fiecare „cârd“ compus din 8-12 tineri (Brăduleț, Costești, Stroești, Mălureni, Vâlsânești etc.); **3. colindarea staționară**, introdusă după ultimul război mondial în Toplița. În primele două tipuri de colindare, „cârdurile“ colindă satele și cătunele de la un hotar în altul. Ajuns la câte o casă, cârdul colindătorilor strigă tradiționalul „Bună dimineța la Moș Ajun!“. Urmează cântarea unor colinde de vestire, potrivit importanței gospodarilor în sat. În satele cu un repertoriu tradițional (Mușetești, Stroești, Costești, Mălureni, Zărnești), încă nedeteriorat complet, se mai cântă încă la fereastră, la unison, vechi colinde de vestire a obiceiului, de gazdă. În trecut, până la începutul secolului nostru, repertoriul colindelor era într-adevăr bogat. Colindătorii sânt primiți în casă sau în curte. În unele sate vâlsănene se mai menține încă obiceiul urării directe, la gospodari: „Câte cuie sunt pă casă/ Atâția copii la masă;/ Câți cărbuni sânt în cuptor,/ Atâtea vite-n obor;/ Câte flori sânt în livadă,/ Atâția

---

* Mioveni.

galbeni-n ladă“ (Inf. P. N. Iordăchioiu, 14 ani, Zărnești, 2. I. 1969). Iar unii informatori vârstnici își amintesc de practicile magice pe care le îndeplineau pe la casele gospodarilor. Bunăoară, un grup de doi-trei tineri se desprindea din cârd, intra în casă, lua cu mâna cenușă din sobă și o presăra pe vatră, ritul fiind însoțit de urarea: „Cum să prășește cenușa-n vatră;/ Așa să să prășească puii și vitele/ În curtea și casa dumneavoastră, (Inf. Ioana I. Oprescu, 54 ani, Valea Mărului, 11 X 1969). La sfârșitul uratului, colindătorii primesc colindețe: covrigi, felii de pâine, biscuiți, fructe (mere, pere, nuci). Altădată: colaci, fructe.

Toate casele sânt colindate. Necolindarea caselor, cazuri extrem de rare, e socotită de ambele părți drept o gravă abatere de la îndatoririle tradiționale. Gospodarii ripostează pentru necolindare prin reproșuri usturătoare. Reversul uratului colindatului, „descolindatul“, se manifestă violent prin două forme tradiționale, formule verbale - de la amenințare: „Bună dimineața la Moș Ajun!/ Am venit și noi o dată./ La un om cu sănătate!/ Ne dați, ori nu ne dați./ Ori plecăm supărați! (Inf. P. Gh. Luca, 81 ani, Brădet, 28 XII 1968) la imprecații, „urări de rău“: „Bureți pă pereți./ Cucute-n curte“ (Inf. P. Tiță, 50 ani, Robaia, 11 VII 1969) - și practici de repudiere - scoaterea porților din balamale și ascunderea lor după puțuri, în vâlcele ș.a. (Costești, Bohari etc.).

În cazul ultimului tip de colindare, colindătorii, printr-o hotărâre recentă a colectivității din Toplița care vine să-i menajeze pe tineri de urcușuri și de alunecări în nămeți, se strâng în zorii zilei undeva în centrul satului, se așează pe două rânduri lungi și fac urările tradiționale gospodarilor veniți de la casele lor cu colindețe.

Dimineața, toți tinerii colindători încheie colindul. Se despart și se retrag acasă cu traistele pline de colindețe.

A doua categorie de colindători, copii („pițărăii“), colindă numai dimineața, în „cârduri“ mici, de patru-cinci inși, sub supravegherea unora dintre părinți, pe o arie restrânsă, la vecini și la rude. Fac urări directe și uneori cântă una-două colinde (*Foaie verde lămâiță, Am plecat să colindăm*). Ei își fac acum „ucenicia“ colindării!

Repertoriul. Obiceiul mai posedă încă, fapt deja observat, un repertoriu de texte poetico-muzicale. În Valea Vâlsanului, specia e cunoscută cu termenul de colind, urmat de precizarea *dă Ajun, dă Ajunul Crăciunului*.

El se cântă la unison de cetele de colindători, la toate gospodăriile fără gospodăriile fără destinație specială (de profesie, sex, vârstă). Prin colinde, colindătorii direct sau indirect, îi vestesc pe gospodari de apropierea sărbătorilor de iarnă și îi felicită.

Obiceiul posedă un repertoriu mediu de colinde: 21 de tipuri (17 tipuri frecvente; patru tipuri dispărute). Proveniența textelor: 17 colinde din culegerea proprie și șase colinde din culegerile altora, cu lacunele epocii (fără: transcrierea științifică a textului, numele informatorului, dată) - un text de N. Mateescu, patru de la G. Florescu și unul de la Al. Drăgoi. Pe sate, frecvența repertoriului contemporan inegală, căci așezările din centrul și sudul văii dețin un repertoriu mai bogat și mai viu decât cel al satelor din nord.

Dintre toate așezările, satul Stroești are repertoriul cel mai bogat: opt tipuri. Potrivit unei informații din teren, consemnată de G. Florescu¹, repertoriul - înainte de 1850 - era cu mult mai întins în colinde. În epoca următoare, el a intrat într-un continuu

¹ Teodor Bălășel, *Cântece populare oltenești*, p. 23.

proces de deteriorare, pierzând piese și motive. Repertoriul însumează două categorii distincte de colinde: *Colinde laice* și *Colinde mitologice*.

I. Colindele laice (nr. 1-13). Numără 12 tipuri, având 13 texte. Acestea sunt cele mai vechi colinde și au un substrat net laic. La o analiză atentă, se disting câteva cicluri cu funcții precise altădată: vestirea colindării (nr. 1-2), cu două tipuri; de preocupări ale gospodarilor (nr. 3-6), cu trei tipuri; de tânăr (nr. 7), cu un tip; de „fată mică“ (nr. 8), cu un tip; de „fată mare“ (nr. 9), cu un tip; de tineri căsătoriți (nr. 10-11), cu două tipuri; de zăurit (nr. 12), cu un tip și de „pițărăi“ (nr. 13), cu un tip. Acestea dovedesc în mod cert că altădată, în satul arhaic, piesele repertoriului aveau destinații deosebite la casele gospodarilor, după vârste și profesii, așa cum se mai practică încă insular în unele sate nord-argheșene. Între cicluri există deosebiri de structură și de fabulație. În fond, între două grupuri de cicluri. Colindele primului grup anunță evenimentul, se formulează felicitarea în mod direct, cu o structură lirică, se întind pe un spațiu restrâns (cinci-șase versuri) și sunt sobre. Colindele ultimei grupe felicită indirect pe gospodari, posedă o structură lirico-epică sau epică, se desfășoară pe un spațiu mai întins (7-97 versuri), au contingente cu basmele și baladele populare și nu sunt lipsite de ornamentele stilistice. Aceste ultime colinde posedă apoi formule stereotipice („Bună dimineața la Moș Ajun!“) și refrene („Domn, Domn să-nălțăm“, „Doamne și iar Doamne“, „D-ale lui și Domn din cer!“). Domină expunerea liniară.

II. Colindele mitologice (nr. 14-23). Acestea se găsesc în număr de nouă tipuri și au o origine relativ recentă. Inspirate din mitologia creștină, multe texte au fabulația brodată pe schema colindelor laice, ca: *Am venit și noi o dată* pe schema *Astă seară ie pentru noi*, *Sus, tovarăși, nu dormiți*, *Sculați, gazdă n-adormiți*. Figurarea lor în același repertoriu cu colindele laice, ca și a unor datini, se datorează suprapunerii sărbătorilor creștine peste „ciclul păgân“ și coinciderii vremelnice a datei (25 dec.) sărbătorii Crăciunului și Anului Nou². Colindele acestea se grupează în două cicluri mari, distincte: de vestire a Crăciunului și de felicitare (nr. 15, 17, 19-21), cu patru tipuri și de evocare a unor scene mitologice (nr. 14, 16, 18, 22-23), cu cinci tipuri. Deosebirile nu lipsesc nici dintre aceste două cicluri. Dar trăsăturile lor caracteristice, în structură, întindere și formule stilistice, corespund în mare parte cu cele ale grupelor de colinde laice. Personajele mitologice trăiesc printre oameni și, întocmai ca ei, participă la durerile și bucuriile vieții. Colindele mitologice sunt inserate în corpus potrivit tipologiei lui Al. Rosetti din *Colindele religioase la români*, cu formula *tip R*. Colindele fără corespondența tipului se introduc la locul potrivit, după succesiunea momentelor. Diferența de structură a colindelor de la tip R 21 a dus la înregistrarea a două tipuri deosebite aici (tip R 21, tip R 21*).

În continuare, urmează textele clasificate pe tipuri.

1. *Astă seară ie pentru noi* (tip 1).

Inf. Aneta I. Trufășilă, 15 ani, Maria A. Uța, 18 ani, Stroești. Culegător M. M. Robea, 23. XII. 1968. Învățat: „dă pă la alții“.

Tip atestat în multe provincii ale țării. În Valea Vâlsanului, tipul e cunoscut în toate așezările. Colindul (5 versuri) are aici o schemă compozițională clasică. În rezumat, colindătorii vestesc pe gospodari că seara colindatul e „cea mai frumoasă

² Petru Caraman, *Substratul mitologic al sărbătorilor de iarnă la români și slavi*, Extras, Iași, Institutul de Arte Grafice „Presa bună“, 1931, p. 41-42.

dintre sărbători“, deoarece au posibilitatea să le adreseze felicitări. Un colind care definește funcția colindatului. Textul e închegat și sobru.

Tipul e atestat în alte așezări din județul Argeș cu variante clasice: 1. *La Moș Ajun*: AIEF, fgr. 8864 e (Văcarea).

2. *Am venit și noi o dată* (tip 2).

Inf. Aneta I. Trufășilă, 15 ani, Maria A. Uța, 18 ani, Stroești. Culegător M. M. Robea, 24. XII. 1968. Învățat: „dă la părinți“.

Tip atestat în unele provincii ale țării. Alt colind frecvent în satele vălsănene. Colind (5 versuri) cu schemă compozițională clasică. Formulează numai urări. Într-un an odată, colindătorii îi vizitează pe gospodari și le urează succese: „La copii și lanuri multe“. Text omogen și fluent.

Tipul mai apare cu variante identice și similare în jud. Argeș: 1. *Am venit și noi o dată*: Arh. St., dos. 763/1944, f. 40 (Retevoești); 2. *Am venit și noi o dată*: Deaconescu-Găiseanu, p. 36 (Bascov).

3. *Am plecat să colindăm* (tip 3).

Inf. Maria Olteanu, 14 ani, Valea Mărului. Culegător M. M. Robea, 19 X 1969. Învățat: „dă la mama“.

Tip general cunoscut. Colind larg răspândit în Valea Vâlsanului. Textul (17 vers.) cu schema narativă clasică. Colindătorii merg să colinde când „boierii“ sunt plecați la vânatoare de căprioare, pe care însă nu le vânează. Text unitar, cu episod cursiv.

În jud. Argeș, tipul e atestat cu alte variante identice: 1. *Am plecat să colindăm*: Robea, p. 100 (Mioveni).

4. *Sus pă malu Oltului* (tip 4).

Inf. Mucenic Roșu, 77 ani, Bohari. Culegător M. M. Robea, 16 VIII 1969. Învățat: „dă la părinții mei, din vechi“.

Tipul are relații structurale cu colindul precedent. Colindul (17 vers.) are un episod liniar. Pe malul Oltului arde casa lui „nea Naie“, care a plecat la vânatoare de căprioare, ca să-și facă din pielea lor un „cojoc“. Text închegat, sobru și învăluit într-un umor reconfortant.

5. I - *Ia sculați, sculați* (tip. 5).

Inf. Nicolae Gh. Badea, 74 ani, Zărnești. Culegător, M. M. Robea, 5 I 1969. Învățat: „dă la tata“.

Tip răspândit îndeosebi în Muntenia subcarpatică, figurând în repertoriul mai multor obiceiuri de iarnă. Pe Vâlsan, el e răspândit în special în sudul lui. Prima culegere a timpului datează din 1910, datorită lui N. Mateescu. Varianta contemporană e cea mai amplă (97 vers.). Colind de gospodar, el îi laudă produsele agrare și, pe un fond fabulos, îi urează altele: „turme dă oi“, „cirezi dă vaci“, „herghelii dă cai“, „cară dă grâu“ și „pă murgu-mpodobit“. O variantă puternic închegată și cu o structură geometrică. Structura sa compozițională se realizează prin „paralelismul negativ“, „metafore infirmate“. O astfel de metaforă constituia o secvență cu urarea unui anume tip de belșug. Varianta conține cinci „metafore infirmate“. În circulația repertoriilor obiceiurilor varianta vălsăneană a fost continuu șlefuită și îmbogățită cu noi secvențe, încât, fără nici un fel de exagerare, a atins cea mai înaltă frumusețe artistică. Procesul se încheiase înainte de 1910, căci prima ei culegere o găsește într-o formă clasică.

În alte zone folclorice, colindul a intrat sporadic în puține repertorii și de aceea a rămas într-o formă cristalizată. Valențele artistice ale variantei vâlsănene au impus-o în antologii și studii de folclor.

6. II - *Colind*.

C. N. Mateescu, Mălureni, „Ion Creangă“, III (1910), nr. 12, p. 260-361.

Variantă clasică.

În alte așezări argeșene, tipul e atestat sporadic și în structuri fragmentare: 1. *Măi boieri, boieri*, Hasdeu, R. IX, p. 147-148 (Albești de Muscel); 2. *Pe o gură de vale*, AIEF, mg. 2007 a (Jugur); 3. *Măi boieri bogați*, *Ib*, mg. 419 n (Jugur).

7. *La vadu Vlădeștilor* (tip 6).

Culegător G. Florescu, Vâlsănești. Bălășel, I, c. I, p. 49.

Un tip de colind localizat, singurul. Din repertoriul contemporan e dispărut. Conține trei motive. În lunca Călineștilor, un tânăr îi dă unei fete calul său să-l plimbe pe câmpul cu flori (I). un gospodar îi mustră pe „junii“ veniți să-i vadă fetele (II). elogierea frumuseții fizice a doi tineri - „floare“ și „trandafir“ (III). Colind cu motivele insuficient de sudate, din care cauză ideea poetică e nebuloasă. În schimb, un colind interesant prin reținerea unor aspecte sociale medievale (sărbătoarea ieșirii tinerilor la câmp, participarea fetelor la „claca boierească“). Text dens (29 vers.) cu mulți termeni populari și cu tropi (epitete, metafore), în special la portretele tinerilor.

8. *A pierdut Mița cununița* (tip. 7).

Culegător, G. Florescu, Vâlsănești. Bălășel, I, c. I, p. 48.

Tip atestat îndeosebi în Muntenia subcarpatică. Alt tip dispărut din repertoriul local contemporan. Varianta vâlsăneană are schema clasică. Mița pierde „cununița“ și îi întreabă pe niște colindători dacă i-au găsit-o ei. Îi răspund că nu i-au găsit-o și, dacă i-ar fi găsit-o, nu i-ar dau-o, căci au frați „necununați“. O variantă cu text dens (11 vers.), dramatizat și sobru.

În alte așezări argeșene, tipul e atestat frecvent și cu structuri stilistice variate³: 1. *Colind de Anul Nou*, Cucu, C, p. 114 (Berevoești-Pământeni); *Cine-i mică și mai mică*, Arh. St., București, dos. 667/1942, f. 255 (Bădești); 3. *Colind de fată mică*, AIEF, mg. 1398 e (Rucăr); 4. *Colind pentru copii*, Pîrnuță, R, p. 278 (Rucăr).

9. *Trei sfinte duminicale* (tip 8).

Inf. Ioana Trufășilă, 19 ani, Stroești. Culegător, M. M. Robea, 23 XII 1968. Învățat: „dă la mama mea“.

Tip atestat în unele provincii ale țării. Variantă vâlsăneană cu schema narativă clasică. O fată se duce la „apă“ și e întâmpinată de trei flăcăi care o deposedează de „măr“, „verguță“ și „cununea“. Maică-sa, aflând de aceasta, îi blestemă - pe ultimul să se cunune cu „cununeaua“. Variantă compactă (34 vers.), puternic dramatizată și cu un aspect geometric. Figurile de stil folosite: comparația, enumerația, gradația, imprecizia.

În alte părți ale județului Argeș, tipul apare spontan, cu schema clasică, în repertoriul altor obiceiuri: 1. *Colind de fată*, Codin, DM, p. 134-136 (Schei); 2. *Colindă de Anul Nou*, Cucu, C, p. 119 (Slănic).

10. *Zor, zor d-a ghiociei* (tip 9)

³ Roman Jokobsen, *Lingvistica și poetica*, în *Probleme de stilistică. Culegere de articole*, București, Editura Științifică, 1954, p. 111-112; Marin Buga, *Tipuri de structuri compoziționale în colindele românești*, în REF, t. 14, 1969, nr. 1, p. 33.

Culegător, G. Florescu, Vâlsănești; Bălășel, VP, I, c. I, p. 54-55.

Tip general cunoscut. Alt tip dispărut din repertoriul local contemporan. Evocă momentul căsătoriei tinerilor. Când îi vine „gând să se-nsoare“, flăcăul își ia mândra și se căsătorește cu ea. Text compact (20 vers.) și încheșat. Cu portretul tânărului prezentat cu umor. În text, formule arhaice încifrate și figuri de stil.

Pe alte văi din județul Argeș, colindul e atestat în variante apropiate, în special în repertoriul obiceiurilor de Anul Nou: 1. *Supt un pom mare rotat*, AIEF, mg. 2462 d (Boteni); 2. *Cântec la fereastră pentru doi tineri*, *ibidem*, mg. 2462 d (Boteni).

11. *Peste gărlă-n cea grădină* (tip 10)

Culegător, G. Florescu, Vâlsănești; Bălășel, VP, I, c. I, p. 55-56.

Alt tip de colind de tineri căsătoriți atestat în provinciile țării. Însă repertoriul vâlsănean contemporan îl omite. Variantă locală cu o schemă epică clasică. Ionică și Marița dorm în „pat mare-ncheiat“. Pe rând, vin mamele lor și îi îndeamnă să se scoale, însă ei refuză. Variantă unitară, puternic dramatizată și cu o întindere mijlocie (28 vers.). Comparativ cu altele, umorul e mai accentuat aici. Limbajul este cursiv și creează o atmosferă arhaică.

În alte așezări din Argeș, tipul apare destul de unitar și frecvent: 1. *Florile-s d-albe lin de măr*, Codin, DM, p. 130-131 (Rucăr); 2. *Alt colind tot pentru tineri*, Răușescu C., p. 18-19 (Dragoslavele); 3. *Colind de tineri*, *ibidem*, p. 47-48, (Dragoslavele); 4. *Colindă de Anul Nou*, Cucu, C., p. 99-100 (Mărcuși); 5. *Ibidem*, p. 102-103 (Berevoești-Pământeni); 6. *La doi meri și la doi peri*, Amzulescu - Carp, CJ, p. 53 (Jugur); 7. *Sub un măr mare rotat*, Buga, FA, p. 735 (Boteni).

12. *Sculați gazdă n-adormiți* (tip 11)

Inf. Marin Trușășilă, 18 ani, Stroești. Culegător, M. M. Robea, 23 XII 1968. Învățat: „dă la părinți“.

Tip atestat în Transilvania. În Țara Oltului e colind de „zăurit“, cântat tot dimineața⁴. În repertoriul din Valea Vâlsanului a pătruns probabil fie prin includerea lui directă în repertoriu de către ungurenii stabiliți aici de-a lungul secolelor, fie prin împrumut făcut de sătenii vâlsăneni de la ciobanii din Mărginimea Sibiului. Oricum, fenomenul împrumutului de folclor, într-un sens sau altul, e caracteristic satelor din nordul Argeșului⁵. Schema epică a ambelor variante e similară. Colindătorii îndeamnă „gazda“ să nu adoarmă și să se pregătească de primirea lor. Sculată, gazda mătură curtea și găsește un „fier dă aor“. Ea dorește să-și facă din el „un băierar“ și restul să împartă la „săraci“. Text încheșat (16 vers.), fluent și sobru.

13. *Noi sântem copii dă școală* (tip 11)

Inf. Maria Mateescu, 12 ani, Zărnești. Culegător, M. M. Robea, 31 XII 1968. Învățat: „dă la fete“.

Tip atestat în multe provincii ale țării. Pe Vâlsan, unde tipul se cunoaște pretutindeni, e singurul colind de „pițarei“, de copii. Cântat dimineața de copii, ei își arată identitatea („dă școală“ sau „dă țâță“) și mărturisesc că au venit să colinde și să felicite „pă la case“. Text încheșat (5 vers.) și cursiv.

⁴ Alexiu Viciu, *Colinde din Ardeal*, București, Socec și Sfetcu, 1914, p. 158.

⁵ Mara N. Popp, *Contribuțiuni la viața pastorală din Argeș și Muscel (Originea ungurenilor)*. Extras, București, Imprimeria Națională, 1934, p. 39; D. Șandru, *Apropieri folclorice între un sat ardelean și unul muntean*, în „Limbă și literatură“, II (1956), p. 293-318.

Atestări identice ale tipului în alte așezări din județul Argeș: 1. *Noi suntem copii dă școală*, Arh. St., București, dos. 669/1942, f. 218 (Mihăiești); 2. *Noi suntem copii de școală, ibidem*, dos. 763/1944, f. 40-41 (Retevoești) etc.

14. *Trei păstori să-ntâlniră* (tip R 5*)

Inf. Maria Dumitru (Muscel), 60 ani, Ciobotea. Culegător, M. M. Robea, 11 X 1969. Învățat: „dă la mama mea, vechi“.

Tip atestat în unele provincii ale țării. Cu acest tip se deschide seria colindelor mitologice. Varianta de pe Vâlsan posedă schema narativă clasică completă. Trei păstori se întâlnesc și se hotărăsc să facă o „cunună“ de flori să i-o ducă lui Hristos, că s-a născut în „ieslă dobitocească“. Variantă (20 vers.) cu un text unitar, fluent și sobru.

În alte comunități din jud. Argeș, colindul cu schema epică clasică e atestat sporadic: 1. *Trei păstori*, Arh. St., dos. 667/1942, f. 255 (Bădești); 2. *ibidem*, dos. 1185/1945, f. 173 (Pietroșani).

15. *Astă-i sară, sară mare* (tip R 5**)

Inf. Tudor Moise, 28 ani, Costești. Culegător, M. M. Robea, 25 XII 1969. Învățat: „dă la părinți“.

Tip atestat în unele provincii ale țării. Schema variantei locale e similară cu cea clasică. Colindătorii vestesc că seara de ajun e „mare“, fiindcă în ziua următoare se sărbătorește Crăciunul. În această zi s-a născut Iisus care a fost apoi botezat de Sf. Ion și căruia i s-a dat numele de Iisus Hristos. Variantă omogenă (30 vers.), fluentă și - după modelul baladei *Ciobănașul* - puternic dramatizată, fără echivalent în repertoriul local.

În restul zonelor județului Argeș, tipul apare atestat omogen și frecvent: 1. *Colindul lui Cristos*, Codin, DM, p. 113-115 (Câmpulung); 2. *Ibidem*, p. 115-117 (Rucăr); 3. *Astă seară-i seară mare*, Cucu, C, p. 22 (Retevoești).

16. *Mici colindători* (tip R 7)

Inf. Elena N. Preda, 65 ani, Stroești. Culegător, M. M. Robea, 5 IV 1969. Învățat: „dă mult, dă la mama“.

Tip atestat în provinciile țării. Varianta vâlsăneană (26 vers.) cu schema narativă clasică. Mama lui Iisus întreabă un grup de colindători dacă i-au văzut „drag fiuțul“ ei; al cărui portret i-l face pentru recunoaștere. Colindătorii îi răspund că l-au văzut răstignit „în poartă la Pilat“. Variantă omogenă, compactă și dramatizată. Cu portretul copilului (6 vers.) împrumutat din *Miorița*, de la cioban.

Atestări insulare în jud. Argeș, cu variante mediocre ale tipului: 1. *Colindul lui Dumnezeu*, Răușescu, C., p. 34-35 (Dragoslavele).

17. *Prichi, prichi răvârsat* (tip R 11)

Inf. Aneta I. Trușășilă, 15 ani, Maria A. Uța, 18 ani, Stroești. Culegător, M. M. Robea, 24 XII 1968. Învățat: „dă la părinți“.

Tip atestat sporadic în unele zone ale țării. Textul vâlsănean (8 vers.), se compune însă din două motive, disparate, fragmentate. Colindătorii mărturisesc că n-au întârziat cu uratul (I). în același timp, Floarea-soarelui îl așteaptă, în poarta raiului, pe Hristos (II). Aglutinarea motivelor conține fisuri, din care cauză ideea poetică nu apare clară.

Atestări ale tipului în spațiul jud. Argeș: 1. *Sub un brad de rozmarin*, Codin, MN, p. 76-77; 2. *Nici cocoșii n-au cântat*, Nanu, P., p. 39 (Rociu); 3. *Colind*, Arh. St.,

București, dos. 1185/1943, f. 172 (Pietroșani). Colindul e atestat cu structura vâlsăneană în zona Argeșului și cu cea clasică în zona Muscelului.

18. *Pă poteca lucioasă* (tip R 19)

Inf. Nicolae I. Buciu, 81 ani, Bohari. Culegător, M. M. Robea, 17 VIII 1969.

Învățat: „dă la mama“.

Tip atestat în multe provincii ale țării. Varianta locală (20 vers.) reține numai primele motive ale schemei epice și, în final, își adaugă urarea directă. Într-o casă, Dumnezeu se ospătează cu îngerii la masă (I). Un sfânt îl vestește că Iuda i-a bătut pe sfinți (II). Gazdei i se urează mulți copii, vite și bani (III). Prima parte a variantei omite unele versuri semnificative ale tipului, ceea ce o lipsește de claritate.

În alte diferite comunități din jud. Argeș, tipul apare în structura sa clasică: 1. *Colindul casei*, Răușescu, C, p. 20-22 (Dragoslavele); 2. *Pe poteca lucioasă*, Nanu, P., p. 36 (Priboeni).

19. I. *Sus, tovarăși, nu dormiți* (tip R 21)

Inf. Constantin I. Ciolan, 17 ani, Ion M. Huzea, 17 ani, Costești. Culegător, M.

M. Robea, 24 XII 1968. Învățat: „dă la părinți, bunici“.

Tip răspândit în multe provincii ale țării. Primul colind din ciclul „Darurile colindătorilor“. Un tip frecvent pe Vâlsan. Varianta locală are o schemă și o fabulație clasice. Prima variantă e culeasă prin 1924. Colindătorii îndeamnă gazdele să se pregătească cu daruri, căci le aduc vestea nașterii lui Hristos, simbol al dreptății și păcii. Variantă cu text unitar și fluent, pe schemă de colind laic.

20. II. *Colindă de Crăciun*

Culegător Al. N. Drăgoi, Vâlsănești, Cucu, C, p. 11.

Variantă similară cu prima. Cu unele deosebiri stilistice. În alte văi din jud. Argeș, tipul e frecvent cu schema și fabulația ușor modificate: 1. *sculați, sculați, boieri mari*, (Codin) MN, p. 77-78 (Corbi); 2. *Sus boieri*, Arh. St., dos. 667/1942, f. 255 (Bădești); 4. Ibidem, dos. 1185/1943, f. 172 (Pietroșani).

21. *Am venit și noi o dată* (tip R 21*)

Inf. Mariana Mateescu, 12 ani, Zărnești. Culegător, M. M. Robea, 23 XII

1968. Învățat: „dă la mama“.

Tip general cunoscut. Colind care, succint, anunță sărbătoarea Crăciunului și felicită pe gospodari. Varianta vâlsăneană (7 vers.) are aproape clasice schema și fabulația. Colindătorii, veniți într-un an o dată, le vestesc sătenilor Crăciunul și le urează să le aducă fericire. Text omogen și cursiv, cu fabulația grefată vădit pe schema unui colind profan.

În alte zone din jud. Argeș, tipul, deși cunoscut, e atestat sporadic, cu schema clasică: 1. *Colindă de Crăciun*, Cucu, C, p. 6 (Gruiu); 2. *Am venit și noi o dată*, M. Robea, p. 100 (Mioveni).

22. *În vârful la noo meri* (tip R 23)

Inf. Eugenia I. Stan, 15 ani, Galeș. Culegător, M. M. Robea, 9 VI 1969.

Învățat: „dă la părinții mei“.

Tip atestat în unele provincii ale țării. Colindul de pe Vâlsan (22 vers.) reține numai primele două motive. În vârful a două meri ard două lumânări și picură două picături. Din trei picături se face o „băișoară“ (I). În ea „să scaldă Dumnezeu“ (II). Textul, cât este, apare omogen și fluent.

Tipul e atestat în alte așezări din nordul jud. Argeș, cu schema și fabulația parțial deosebite: 1. *Ce-i mai bun?*, Codin, DM, p. 124-126 (Rucăr); 2. *Cu cioclatul ferecatul*, Codin, MN, p. 75-76 (Corbi); 3. *Ibidem*, p. 78 (Corbi); 4. *Alt colind tot al casei*, Răuțescu, C., p. 23-24 (Dragoslavele).

23. *Rătăcii într-o grădină* (tip 28).

Inf. Aneta I. Trufășilă, 15 ani, Maria A. Uța, 18 ani, Stroești. Culegător, M. M. Robea, 24 XII 1968. Învățat: „din bătrâni“; „tot așa, din bătrâni“.

Tip atestat în multe provincii ale țării. Varianta vâlsăneană (18 vers.) cu schema epică și cu fabulația apropiate de cele clasice. Un colind cu structura contemporană formată mai recent, având două motive. Colindătorul, rătăcit într-o grădină, întâlnește o albină care „strânge din flori ceară pentru sărbători“ (I). Aprinderea făcliilor îi înveselește pe îngeri, iar stingerea lor îi întristează (II). Versurile primului motiv, după cum au arătat cercetările recente⁶ - alcătuiau textul unui colind profan vechi ce circula singur. Text închegat, cursiv și sobru. Versurile celui de al doilea motiv, inspirate din mitologia creștină și organizate după procedeul paralelismului sintactic, cultivat în special în poezia transilvăneană, reprezintă o creație mai recentă. Ele sunt deci alăturate primelor. Aglutinarea e formală, ceea ce poate să demonstreze că aceasta s-a produs recent și că primul text a circulat aici multă vreme ca un colind laic.

În alte diferite așezări din județul Argeș, tipul e atestat sporadic, cu o schemă clasică, închegată: 1. *Rătăcind printr-o grădină*, Arh. St., dos. 1185/1343, f. 172 (Pietroșani).

THE CHRISTMAS EVE CAROL SINGING IN VALEA VÂLSANULUI-ARGEȘ

Abstract

In the paper the author presents the customs of carol singing in the Christmas Eve and the contemporary poetical and musical repertory of this ethnic and folk micro zone from the Argeș County. The custom has remained the same but the repertory diminished.

---

⁶ El. Moldoveanu-Nestor, *Date inedite privind practicile folclorice tradiționale de Anul Nou din zona Buzău*, în REF, t. 16, 1971, nr. 4, p. 307-325.